

⊕ SZÖVEG ÉS KÉP: MORVAI SZILÁRD

ATTILA ÉS A BÖLCS BABÁK UHUK ÉS EMBEREK

Aki a természetben nyitott szemmel jár, hamar belátja, hogy az nem igazodik az emberi léptékekhez. A nagy magasságok és szédítő mélységek bűvöletében elgondolkodhatunk, hogy a vadállatok milyen körülmények közt találnak ideális szaporodóhelyet. Létfontosságú a kérdés, hiszen az utódnevelés alatt különösen kiszolgáltatottak: védekezniük kell a szélsőséges időjárás, a ragadozók vagy épp az ember jelentette veszélyek ellen. Hazánk ritka, nagy testű ragadozómadár-fajai gyakran pont ezért is választanak magas fákat, sziklaszirteket, ragadozó emlősök és ember által nehezen járható helyszíneket

STABIL, KÉTKEZES TARTÁS

Szemrevételezés. Az egészséges, jó kondícióban lévő fióka – csüdnél összefogott lábakkal – nyugalomban várja a gyűrűzés megkezdését

MEGLAPULVA

A testvér eközben a földre helyezve várja sorát.
A környezetbe olvadó, rejtő pehelytollzat színét csak a nagy, élénk narancssárga szemek törik meg

A különleges terek nyilván a fajok védelmi lehetőségeit is meghatározzák. Magas fák lombjai közt, sziklaszirteken, meredek partfalak közelében a hegymászótechnika lehet célravezető. Így zajlik a műfészkek és költőládák kihelyezése, a tojás- vagy fiókamentés, a táplálékmaradvány-gyűjtés, gyűrűzés. És mindez összességében egész éves terepi jelenlétet igényel, hiszen a fokozottan védett, áttelelő szárnyas ragadozóink minden faja egész éves megfigyelés alatt áll. Persze a pusztában, lombkorona nélküli, ligetes környezetben némiképp könnyebb ez a munka, mint hegyi terepen, erdei körülmények között. Ráadásul itthon ritka a természetvédelmi munkához is megfelelően képzett, ám jó mászórúttal rendelkező szakember.

Kímélő közelítés

A pufferzóna ebben az esetben azt a – rendszerint körben mérendő – területet jelenti, amin belül az emberi jelenlétet az adott faj zavarónak tekinti. Télen e kör sugara kisebb, költési időben nagyobb. Ráadásul a szakmai tudáson kívül jó adag ráérzőképesség is szükséges, amikor az érzékeny fajokhoz közelítünk – otthonukba belépve a legapróbb hiba sem megengedhető. Fejlett érzékszerveikkel minden esetben hamarabb érzékelik a közeledő embert, mint azt gondolnánk. Az ösztöneikre hallgató, óvatos állatok számára a természetvédők feltűnése is potenciális veszélyt je-

lent, hiszen e vadak nem tudnak különbséget tenni ember és ember között.

Bereczky Attila vadgazda és agrármérnök, erdész, bűvár, ipari alpinista, hegymászó, barlangkutató, barlangi mentő, extrém favágó. 20 év alpinistatapasztalatát azonban nemcsak megélhetésre, de hobbi-já támogatására is felhasználja a hazai természetvédelemben. A honi ragadozómadár-védelemben javarészt a rendkívüli munkák elvégzéséről híres, de ritka bagolyfajaink terepi felmérését is végzi.

Egy apró, borsodi faluban találkozunk. Három uhuterritóriumot célzunk meg e májusi napon, fió-

kákat fogunk gyűrűzni. Maga a művelet a madárvédelmi munka egyfajta gyümölcse. A madarak jelölése tudományos célú, a gyűrűzők kézbe vehetik munkájuk gyümölcsét, a szaporulatot. Hiszen a fajok fennmaradásának kulcsa az éves szaporulat megléte, a terepi munka célja pedig az egyedek (és élőhelyek) egész éves védelme és szaporodásuk elősegítése. Amennyiben az élőhely minősége megfelelő és az állatok nem pusztulnak el emberi hatások következtében, a szaporulatuk a természetes szelekció mellett is biztosítja a faj hosszú távú jelenlétét.

Fák, tornyok, baglyok

Attila – még gyerekként – a zempléni nagyszülői házból indult rendszeres hegyi kalandjaira. Az ottani sziklákon kezdett el mászni teljesen egyedül, most, 25 év távlatából visszagondolva nem is veszélytelenül. Azért egyedül, mert tudta, hogy csak akkor lehet hatékonyan állatokat megfigyelni, ha szőlóban mozog és nagyon csendben van. 8-10 évesen éjszakákba nyúlóan beszélgetett a családi solymászbarátokkal, s ez idő tájt – édesapja solymázmadarain kívül – sok sérült, elárvult állatot is neveltek. Kilencévesen veszélyes fák kivágásában segédkezett, gallyakat pakolt, és a munka végén kipróbálhatta a mászóvasat: ekkor már érezte, hogy később ilyen környezetben szeretne dolgozni. 12 évesen mindössze egy válltáskával felmászott a Sóllyombérc Méhkas nevű szikláján (IV-es nehézségű úton), ám a 20 méteres magasságból nem tudott lejönni, csak miután elolvasta a szatyorban lapuló „Zempléni turistakalauzt”, melyből megtudhatta, hogy a sziklafal mögötti láncon miként lehetséges leereszkedni.

Jó magasan vannak, rejtőzködnek, nehezen megközelíthetőek: a templomtornyok élővilága izgalmas témának ígérkezett számára. A baglyok iránti érdeklődése 1995-re csúcsonyosodott ki, ám ekkor a műfészek-kihelyezés és a ragadozómadárfészkek-

„SASKARMOK”

A faj angol elnevezése *Eurasian eagle-owl*, a sas-bagoly név a fiókkori testrészek méreteit is jól szemlélteti

BIZTONSÁGOSAN FOGVA

alapkövetelmény. A munkaruházat viselése pedig erősen ajánlott. A bal nadrágszáron látható meszelés is jó adat egy madarásznak: jelzi, hogy a fióka nemrég evett (balra fent)

kutatás már rendszeres szabadidős elfoglaltsága volt. A templomtornyokban lakó baglyokat – a helyi kántor és harangozó segítségével – folyamatosan figyelte, a kis faluban terjedő mendemondák azonban nagyobb méretű éjjeli ragadozóról is szóltak! Hazánk egyik legnagyobb testű ragadozójáról: az uhuról. Attila ráfeküdt a témára, és elkezdett utánnuk menni – meg is találta költőhelyüket. A folyamatos nyomon követés és megfigyelés azonban ez esetben különösen nagy kihívás, hiszen a fészkelőhely rendkívül rejtett, és territóriumon belüli helyszíne akár évről évre is változhat. De ma már azt is tudjuk, hogy egy évtized alatt a korábbi pár környékbeli állomány 4 párra nőtt!

HATÁROZOTTAN, PONTOSAN

Az ornitológiai gyűrű szakszerű felhelyezése. A rajzfilmfőhős, Dr. Bubó szaporulatát itt, a természetben szemlélve új kép rajzolódik a bölcs baglyokról...

Erdei apróságok

A terepjáróban is pislog két fióka: Bendegúz és Benedek már hegymászóbeülőbe kötve várja a mai út viszonyosságait. Attila két fia csecsemőkorától kap környezeti nevelést. Mikor elindultunk a költőhelyek felé, apjuk anyatigrishez hasonlóan rakosgatta a kölyköket a kis vízfolyások fölött...

Kúszva-mászva, lassan haladunk előre a vadregényes terepen. Az addig szárazan telő nap ellenére nem bántam meg, hogy gumicsizmát húztam, átfolyások, sárfoltok keresztezik utunkat. A nálunk lévő kötelek és karabinerek segítségével a két gyerek és én is stabil, biztonságos helyzetben vagyunk. Három területet járunk be. Az egyik üres: a fészekalj vagy elpusztult, vagy – optimálisabb esetben – a fiókák már olyan korúak, hogy elhagyták a költőhelyet, és annak tágabb környezetében a szülők tovább etetik őket röpképes korukig. A másik két helyszínen rálelünk az utódokra, összesen öten vannak.

Gyors és pontos gyűrűzőmunka jön, s bár az utolsó helyszínen meglep bennünket a hirtelen érkező eső, zsebünkben a toll- és táplálékmaradványokkal elégedetten hagyjuk el a terepet. Szépen ránk is eseteledik, de a hazaúton csak egy dologra gondolok: a sötétben vadászó uhuszülőkre, „akik” akkorra már valószínűleg táplálékkal felszerelve tértek haza, és hizlalják hatalmas utódaikat. ☺

TÁVOZÓBAN

A szabdalt terep mindenkit jó kondícióban tart (jobbra)

EGY FELNÖTT, ÖT FIATAL

Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság működési területén ember és állat békés együttélésén évtizedek óta szakemberek és önkéntes természetvédők sokasága munkálkodik

